

Stud hjem igen; paa samme Maade kan man sende en Døsmer paa Højskole og faae en Døsmer hjem igen. Men de gode Kræfter, der ere komne frem i vore Dage, haade blandt Husmands- og Gaardmandsønner, gad jeg nok spørge, om de ikke fornemmelig have deres Udspring fra Højskolerne, jeg indrømmer, at Højskolerne maaste ikke i Førstningen gav saa godt et Grundlag at bygge paa som senere, da man har ladet Kundskaben komme mere til sin Ret, men det ærede Medlem skal ikke slippe med at sige, at det er Højskole-dannelsen, der har bidraget til Stellet, for det er det ikke; det er netop det modsatte. De Gaardmandsønner, der ere komne dervfra, have netop lært, at de kunne arbejde og kæmpe i Fællesskab med Husmandsøunnerne. Naar man klager over i vore Dage, at man ikke kan have Jolk — det hører man mangen Husbond gøre — hvor er saa Skylden? Det er som oftest Gaardmanden selv, fordi han har faaet den saakaldte folkelige Stue eller Jolkfestue eller hvad man nu kalder den, hvor han viser Jolkene ned, mens han selv sidder med Søner og Døtre i en anden Stue. Derfor gaar det, som det gør. Men det er ikke Højskoleeleverne, der gøre slikt, saa have de i alt Fald ikke haft godt af at være paa Højskole, og det ærede Medlem vil, hvis han gaar omkring i de forskellige Huse, hvor Højskoleeleverne ere komne frem, se, at det netop er i de Hjem, Forholdet er bedst mellem Husbonde og Hønde. Det ærede Medlem sagde ogsaa, at Husmands-Kreditforeningerne havde gjort megen Gavn. Ja, det kan godt se, men jeg tror, de have gjort mest Gavn for Repræsentanterne og for de Herreds- og Kredsburderingsmænd, som have tjent en Del Penge derved, for i Virkeligheden gøre de ikke den Gavn, det ser ud til. Tænt blot paa, hvorledes det gik til i det Døjeblik, vi have faaet Konverteringen. Kursen staa nu i 92, og den Husmand, som skal laane 400 Kr., kommer altsaa til at mangle 32; hvor skal han faae dem fra? Nej, Husmandskreditforeningerne gøre ikke saa meget godt, som det ser ud til. Maa jeg takke den højtærede Formand, fordi han har givet mig Lov til at tale saa meget udenfor Sagen; nu skal jeg komme til de Smaaanker, jeg har med Hensyn til Forslaget selv. Først skal jeg tillade mig at sige overfor de ærede Forslagsstillere, at jeg er slet ikke en Smule vred paa dem, fordi de ikke have taget mig med til at indbringe dette Forslag eller for det andet. Jeg vilde rigtig nok ønske, at alle ærede Medlemmer her i Salen kunde sige det samme, saa vi kom til at sige helt ud: Det er Sagen, det drejer

sig om her, ikke Personerne! Er det ikke ligegyldigt, om det er disse to ærede Medlemmer, der have indbragt Forslaget, eller om det havde været nogle andre? Men jeg indrømmer her, at jeg synes, man skifter i disse Dage, at det gælder Personerne, ikke Sagen. Derfor siger jeg: Jeg er ikke vred paa de to ærede Forslagsstillere. Men der er adskillige Ting, som jeg kan slutte mig til, af hvad den sidste ærede Taler fremkom med, men især er jeg enig med ham i, at man skal tvinge Sogneraadene. Al Afgøelse for Sogneraadene — men er det ikke Opgaven for Sogneraadene at spare og spare og atter spare? Sogneraadenes Opgave skulde efter min Mening være at udstyre Kommunen saa godt som muligt og ikke altid tænke paa at spare Penge. Dersom vi ikke skulde have en virkelig Tvang her, tror jeg, det gaar hermed som med Hundestatten: de ville nok have Pengene, men ikke det Spøktafel med at pille de overkomplette Hund ud, — og De kunne tro, at der er mange af den Slags. Jeg har ikke noget imod, at man ophæver Hundestatten, for der er ingen, der tager Hensyn til den, men det er nu ellers Autoriteternes Skyld. Men det vil gaa faadant, at hvis Sogneraadene ikke tvinges til det, tror jeg, de ville spare. Jeg har nemlig for kort Tid siden været ude at rejse i min Valgkreds. Saa kom jeg et Sted, hvor der var en udmærket Vej, men da vi kom ind i Nabokommunen, vare Vejene daarlige. Saa sagde jeg til den Mand, der førte for mig: Hvordan kan det være, at Vejene her ere saa daarlige, medens de Vej, vi før førte paa, vare saa udmærkede? Ja det skal jeg sige Dig, svarede han, Sogneraadsformanden bor i det andet Hjørne af Sognet, saa han har ingen Interesse af, at Vejene ere saa gode i denne Ende af Sognet, og saa bliver det en Opgave for ham, at han, naar han forlader Formandspladsen, kan sige: Kunne I se, jeg har sørget for, at Kassen er bedre i Orden, end da min Formand gik. Jeg tror virkelig, det er en Svaghed ved mange, og at vi derfor skulle se at gøre lidt Bligt ud af det for adskillige af vore Sogneraad. — Den første Anke, jeg har at gøre, er nærmest til § 3; der staa: „De, som ere i Besiddelse af en Jordlod mindre end 1 Skæppe Land, kunne dog kun kræve en ny Havelod paa 1 Skæppe Lands Størrelse“. Det tror jeg nok er en Sag, som det eventuelle Udvalg bør tage fat paa. Man bør sige, at enhver maa have Lov til at faa 2 Skæpper Land. Sæt, han ikke har mere end 100 Kvadratalen i Forvejen, hvorfor skal han saa ikke have Lov til at faa mere end